

Προβλέψεις για το

2024

ΤΑ ΝΕΑ **7**
ΣΑΒΒΑΤΟΚΥΡΙΑΚΟ
30-31 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 2023

Βαλκάνια

ΙΩΑΝΝΗΣ ΑΡΜΑΤΟΥΛΑΣ

Επίκουρος καθηγητής Συγκριτικής Πολιτικής στη Νοτιοανατολική Ευρώπη, στο Τμήμα Βαλκανικών, Σλαβικών και Ανατολικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Μακεδονίας και κύριος ερευνητής, επικεφαλής Προγράμματος Νοτιοανατολικής Ευρώπης στο **ΕΛΙΑΜΕΠ**

Ο πρόεδρος της Σερβίας Αλεξάνταρ Βούτσιτς ψηφίζει σε εκλογικό τμήμα κατά τη διάρκεια των Βουλευτικών εκλογών στο Βελιγράδι

να επιλυθεί χωρίς σοβαρές παραχωρήσεις από το Βελιγράδι προς την κατεύθυνση της de facto αναγνώρισης του Κοσόβου.

Διπλωματικά αποδυναμωμένος μετά το περιστατικό της Banjska, ο σέρβος πρόεδρος Αλεξάνταρ Βούτσιτς θα συνεχίσει να δέχεται εξωτερικές πιέσεις για έναρξη της υλοποίησης της Συμφωνίας της Οχρίδας, η οποία εμπεριέχει στοιχεία de facto αναγνώρισης. Ο Βούτσιτς πιθανότατα θα επιδιώξει να υποχωρήσει στα λιγότερο επώδυνα σημεία της συμφωνίας, προσπαθώντας παράλληλα να ανακτήσει διπλωματικό πλεονέκτημα. Οι διπλωματικοί του ελιγμοί θα μπορούσαν να διευκολυνθούν από την πρόσφατη άνετη επανεκλογή του κόμματός του ή από τη μειωμένη διεθνή προσοχή στο ζήτημα των ευρωπαϊκών κυρώσεων κατά της Ρωσίας.

Για χρονιά διπλών εκλογών προετοιμάζεται η Βόρεια Μακεδονία όπου είναι πολύ πιθανό να επαναφέρουν στην εξουσία το δεξιό VMRO-DPMNE, κόμμα που αντιτίθεται σθεναρά στις συμφωνίες με την Ελλάδα και Βουλγαρία. «Θύμα» όχι μόνο των τολμηρών συμβιβασμών στην εξωτερική πολιτική, αλλά ακόμη περισσότερο της αποτυχίας του να επιδιώξει με σθένος τον μετασχηματισμό της χώρας, το κεντροαριστερό SDSM κινδυνεύει να εισέλθει σε βαθιά κρίση αν απολέσει την εξουσία ύστερα από συντριπτική ήττα. Αντίθετα, το αλβανικό DUL, σχεδόν μόνιμος κυβερνητικός εταίρος, θα επικεντρώσει να εκλέξει αρκετούς βουλευτές ώστε να διατηρήσει το πάνω χέρι στις διαπραγματεύσεις για σχηματισμό κυβέρνησης. Την εξέλιξη αυτή θα προσπαθήσει να αποφύγει το VMRO-DPMNE, το οποίο θα βρεθεί σε δύσκολη θέση αν δεν βρει τρόπο να αποδεχθεί έστω απρόθυμα τις συνταγματικές τροποποιήσεις, που αποτελούν βασική προϋπόθεση για να ανοίξει το πρώτο διαπραγματευτικό κεφάλαιο για ένταξη στην ΕΕ. Περαιτέρω καθυστερήσεις σε αυτή τη διαδικασία θα επιφέρουν θανάσιμο «πλήγμα» στις μεταρρυθμιστικές προσπάθειες της χώρας και ίσως θέσουν σε κίνδυνο τη διεθνοτική σταθερότητα. Διπλωματικές εντάσεις με την Ελλάδα είναι επίσης πιθανές.

Παρά τη ρητορική για μια νέα, γεωπολιτική δυναμική για διεύρυνση, τα κράτη των Βαλκανίων δεν «βλέπουν» την ΕΕ έτοιμη να αλλάξει παλιούς της τρόπους, να τηρήσει τις υποσχέσεις της και, κυρίως, να βοηθήσει την περιοχή στις μεταρρυθμιστικές της προσπάθειες

Μεταξύ πολιτικής αστάθειας και αβέβαιης επανεκκίνησης

Τη χρονιά που ολοκληρώνεται συνεχίστηκαν σημαντικές προϋπάρχουσες τάσεις. Μεταξύ αυτών σημειώνονται τα χρόνια κοινωνικοοικονομικά και πολιτικά προβλήματα, οι αμερικανικές προσπάθειες για απεξάρτηση της περιοχής από την επιρροή Ρωσίας και Κίνας, η αυξανόμενη ανησυχία για προβλήματα ασφαλείας και δυναμικές αποσταθεροποίησης, κυρίως στο Κοσόβο και τη Βοσνία και Ερζεγοβίνη.

Αποτελώντας παραδοσιακά τον κύριο μοχλό θετικών αλλαγών στην περιοχή, η πολιτική διεύρυνση της ΕΕ απέτυχε να προωθήσει πολιτικές μεταρρυθμίσεις ή να εμφορήσει ενθουσιασμό στις πολιτικές ελίτ και τις κοινωνίες. Αυτό οφείλεται στο ότι, παρά τη ρητορική για μια νέα, γεωπολιτική δυναμική για διεύρυνση, τα κράτη των Βαλκανίων δεν «βλέπουν» την ΕΕ έτοιμη να αλλάξει παλιούς της τρόπους, να τηρήσει τις υποσχέσεις της και, κυρίως, να βοηθήσει την περιοχή στις μεταρρυθμιστικές της προσπάθειες. Αντ' αυτού, για ένα ακόμη έτος, η «νέα δυναμική» αφορούσε στην ουσία κυρίως την Ουκρανία και τη Μαδαβία, στις οποίες δόθηκε το «πράσινο φως» για έναρξη των ενταξιακών διαπραγματεύσεων, ενώ η Βοσνία και Ερζεγοβίνη μπορεί να πράξει το ίδιο τον Μάρτιο του 2024, εάν καταφέρει να ολοκληρώσει τις απαιτούμενες μεταρρυθμίσεις.

Συνεπώς, το 2024 τα Δυτικά Βαλκάνια αναμένεται να κινηθούν μεταξύ εσωτερικής πολιτικής αστάθειας, προβλημάτων ασφαλείας και μιας αβέβαιης «επανεκκίνησης» της πολιτικής διεύρυνσης. Το Κοσόβο και οι σχέσεις του με τη Σερβία θα περιστραφούν γύρω από τις συνέπειες του βίαιου επεισοδίου στο μοναστήρι Banjska τον περασμένο Σεπτέμβριο μεταξύ σέρβων παραστρατιωτικών και αστυνομικών του Κοσόβου, το οποίο άφησε πίσω του τέσσερις νεκρούς. Το περιστατικό έβγαλε την κυβέρνηση του Κοσόβου από τη δύσκολη διπλωματική θέση και έστρεψε εκ νέου τη διεθνή προσοχή στο Βελιγράδι και τη μυστική δραστηριότητα των σερβικών υπηρεσιών ασφαλείας στο κατοικουμένο - κυρίως από Σέρβους - Βόρειο Κοσόβο. Η στρατηγική του κοσόβου προϋπολογισμού Άλμιν Κουρτί για σταδιακή επέκταση του de facto ελέγχου της κυβέρνησής του στο Βόρειο Κοσόβο αποδίδει καρπούς, υποβοηθούμενη από πολυάριθμες κακοσχεδιασμένες και επικίνδυνες κινήσεις κλιμάκωσης από την πολιτική ηγεσία των Σέρβων του Κοσόβου και το Βελιγράδι. Τους επόμενους μήνες ο Κουρτί πιθανότατα να συνεχίσει την ίδια στρατηγική, ενώ παράλληλα θα αποφεύγει να προχωρήσει στη συγκρότηση της Ένωσης Σερβικών Δήμων, που θεωρείται «φλέγον» ζήτημα, που δεν μπορεί

Μια επιτυχημένη χρονιά για την Αλβανία ολοκληρώνεται με πικρή επίγευση λόγω του ότι η Ελλάδα «μπλόκαρε» τα επόμενα βήματα στη διαδικασία ένταξης της στην ΕΕ εξαιτίας του ζητήματος του εκλεγμένου δημάρχου Χειμάρρας Φρέντα Μπελέρν. Η Αλβανία σημείωσε καλές επιδόσεις στην προεδρία του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ, ολοκλήρωσε με επιτυχία τη διαδικασία του screening ενόψει ανοίγματος των πρώτων διαπραγματευτικών κεφαλαίων, ενώ πραγματοποίησε επιτυχώς την πρώτη Σύνοδο Κορυφής της Διαδικασίας του Βερολίνου που διεξήχθη σε χώρα των Δυτικών Βαλκανίων και συνέχισε αδιάκοπα τις μεταρρυθμίσεις στη Δικαιοσύνη και το κράτος δικαίου. Ωστόσο, η προβληματική διαχείριση της υπόθεσης Μπελέρν από τις αλβανικές Αρχές και η επιμονή της Ελλάδας, ακόμα και ενάντια στις απόψεις των υπόλοιπων κρατών-μελών της ΕΕ, ότι αυτό αποτελεί επαρκή λόγο για να απογοηθούν οι - κατά τα άλλα - εξαιρετικές επιδόσεις σε θέματα κράτους δικαίου, «στέρνουν» από τα Τίρανα την απόφαση ανοίγματος διαπραγματευτικών κεφαλαίων. Η Ελλάδα έχει αναγάγει την υπόθεση Μπελέρν σε νέα de facto αιρεσιμότητα. Απομένει να φανεί πώς οι αλβανικές Αρχές θα χειριστούν το θέμα και αν η Ελλάδα θα επιμείνει σε μια προσέγγιση που θυμίζει την πολιτική «βέτο» που εφάρμοσε έναντι της Βόρειας Μακεδονίας πριν από τη διεύθησή της διαφοράς για το όνομα.